

Erdogan H., et al., Sarıtaş Mahallesi Merasının Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Amaçlı Tahsis Amacı Değişikliğine Uygunluğunun Araştırılması. International Journal of Life Sciences and Biotechnology, 2023. 6(3): p. 262-275. DOI: 10.38001/ijlsb.1199393

Sarıtaş Mahallesi Merasının Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Amaçlı Tahsis Amacı Değişikliğine Uygunluğunun Araştırılması

Hörünaz Erdoğan^{1*} , İbrahim Aydın¹ , Fatih Alay² , Ferat Uzun¹ ,
Ömer Faruk Uzun³

ÖZET

Çalışmada, Samsun Büyükşehir Belediyesi tarafından “Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı” olarak ilan edilen; Atakum ilçesi, Sarıtaş mahallesi 467 ve 567 numaralı mera parsellerinin, tahsis amacı değişikliğine uygunluğu araştırılmıştır. Göz ile tahmin metodu ile mera parsellerinin vejetasyonu incelenerek mera durumu sınıfının belirlendiği çalışma, 2022 yılı Mayıs ayının ikinci yarısında yapılmıştır. Vejetasyon etüdü verilerine göre 467 ve 567 numaralı mera parsellerinin durumları sırasıyla % 59.14 ve % 42.48 ile “İyi” ve “Orta” sınıfta yer almıştır. Bu değerlere göre, Mera Kanunu’nun 14. maddesine göre 467 numaralı parselde tahsis amacı değişikliği mümkün görünmezken, 567 numaralı parselde tahsis amacı değişikliği yapılabileceği anlaşılmıştır. Topografya olarak 467 no’lu parsel % 3 ile % 15, 567 no’lu parsel ise % 5 ile % 35 arasında değişen eğim dereceleriyle engebeli bir yüzeye sahip olduğu görülmüştür. Her iki mera parselinin eğim derecelerinin küçükbaş hayvanların rahatlıkla otlayabileceği değerde olmasına karşın, sığırlar için 467 numaralı parselin uygun fakat 567 numaralı parselin kısıtlayıcı olduğu anlaşılmıştır. Mera parsellerinde tespit edilen azalıcı bitki türleri olan *Lotus corniculatus*, *Trifolium fragiferum*, *Trifolium repens*, *Trifolium hybridum*, *Medicago sativa*, *Poa pratensis*, *Lolium perenne*, *Dactylis glomerata* ve *Sanguisorba minor*, mahallede hayvancılık yapan işletmeler için suni mera tesisi karışımlarında öncelikle tercih edilebilecek yem bitkisi türleri olarak önerilebilir.

MAKALE GEÇMİŞİ

Geliş

7 Kasım 2022

Kabul

24 Nisan 2023

ANAHTAR

KELİMELER

Bitki örtüsü,
kentsel planlama,
kentsel gelişim,
mera durumu,
mera kanunu,
taşınmaz hukuku

¹ Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarla Bitkileri Bölümü, Samsun / Turkey

² Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Samsun / Turkey

³ Sinop Üniversitesi, Boyabat Meslek Yüksekokulu, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, Sinop

*Corresponding Author: Hörünaz Erdoğan, e-mail: nazz_erdogan48@hotmail.com

Investigation if Sarıtaş Neighborhood Rangeland is equal to a law for Change Allocation Purpose for Urban Transformation and Development

ABSTRACT

In the study, the equal to a law of rangeland parcels numbered 467 and 567 in Atakum, Sarıtaş neighbourhood, which was declared as "Urban transformation and development project area" by Samsun Metropolitan Municipality, for the change of allocation purpose was investigated. The study, in which the rangeland condition class was determined by examining the vegetation of the rangeland parcels by visual estimation method, was carried out in the second half of May 2022. According to the vegetation survey data, the conditions of the rangeland parcels numbered 467 and 567 were in the "Good" and "Medium" classes with 59.14% and 42.48%, respectively. According to the 14th article of the rangeland law, it is not possible to change the purpose of allocation in the parcel numbered 467, but it is understood that a change in the purpose of allocation can be made in the parcel numbered 567. In terms of topography, it was seen that parcel no. 467 had a rough surface with slopes varying between 3% and 15%, parcel no. 567 between 5% and 35%. Although the slopes of both plots were sufficient for small cattle to graze easily, it was determined that plot number 467 was suitable for cattle, but plot number 567 was restrictive. *Lotus corniculatus*, *Trifolium fragiferum*, *Trifolium repens*, *Trifolium hybridum*, *Medicago sativa*, *Poa pratensis*, *Lolium perenne*, *Dactylis glomerata* and *Sanguisorba minor*, which are high quality forage plant species identified in rangeland plots, can be recommended as primarily preferred species in pasture plant mixtures for livestock enterprises in the neighbourhood.

ARTICLE HISTORY

Received

7 November 2022

Accepted

24 April 2023

KEY WORDS

Plant composition, urban planning, urban development, rangeland condition, rangeland law, real estate law

Giriş

Samsun ilinin nüfusu, 1927 yılında 260 bin civarında iken, günümüzde yaklaşık 1.4 milyon insana ev sahipliği yapmaktadır [1, 2]. Artan şehir nüfusu, yeni yerleşim alanları ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. İlin nüfusundaki artış, yerleşim alanının da büyümesine sebep olmuştur. Şehir 1850 yılında 88 hektar, 1950’de 256 hektar, 1985’te ise 1304 hektarlık bir alana yayılmıştır [1]. 2014 yılı itibarıyla Atakum, İlkadım, Canik ve organize sanayi bölgesi de dâhil olmak üzere Tekkeköy ilçeleri sınırları içinde kalan kentsel alan yaklaşık 6418 hektarı bulmuştur [3]. Eski Samsun Merkez olmak üzere doğuda Çınarlık beldesinden batıda Taflan’a kadar yaklaşık 50 km ve deniz çizgisinden Ankara yolu istikametine doğru yaklaşık 20 km derinlik olmak üzere mekân olarak oldukça geniş bir yüzeye yayılmıştır. Samsun'un nüfus artış hızı en yüksek belediyesi olan Atakum ilçesinin nüfusu ise 2008 yılında 107953 iken 2021 yılında 238702 kişiye ulaşmıştır [4, 5]. İlçe, 2015 yılı nüfus artışı oranlarında Karadeniz Bölgesi’nin en çok nüfusu artan, 2016 yılı itibarıyla ise Türkiye'nin nüfusu en çok artan ilçeler sıralamasında 16. sırada yer almıştır. Artvin, Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Amasya ve Sinop illeri başta olmak üzere özellikle çevre il ve ilçelerden sürekli yeni göçler almaktadır [4]. İlçe nüfusunun bu derecede hızlı artışı konut, sanayi, ticaret, sosyo-kültürel tesis, sportif ve rekreasyon alanı ile ulaşım gibi

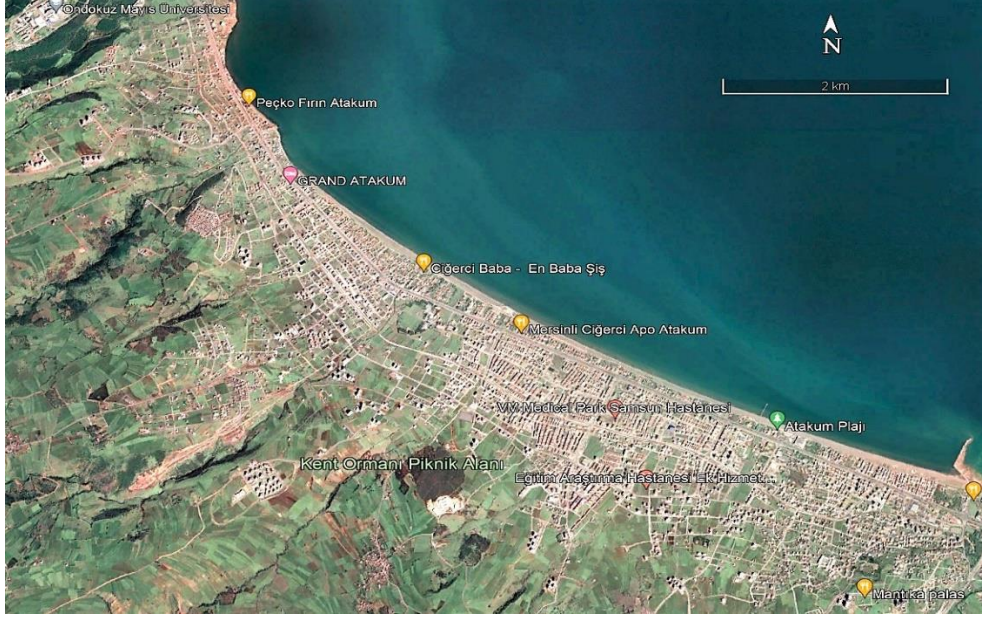
şehirlere ait hizmetlerin üretileceği ilave şehirselle kullanım alanı gereksinimini ortaya çıkarmaktadır.

Şehirlerin hızlı ve plansız gelişmesini önlemek amacıyla ile 1985 yılından itibaren Türkiye genelinde bir takım tedbirler alınmıştır. Bunlardan birisi de şehirlerde idari düzenlemeler ile şehrin çevresindeki köy ve köy mahallelerin belediye sınırları içine alma, şehirlerin alanını genişletme ve bu alanları imara açarak, hem şehirlerin hizmet alanının ihtiyacını karşılama, hem de muhtemel gelişme bölgesi olacak bu mahallerde planlı yapılaşmayı sağlamaktır [1].

Şehrin yakın çevresine doğru gerçekleşen kentsel gelişim nedeniyle hazırlanan yeni imar planları ile tarım amaçlı kullanılan alanlar, yeni kentsel yaşam alanlarına dönüştürülmektedir. Kentsel gelişim için niteliği değiştirilen tarım alanları içerisinde mera, yaylak ve kışlaklar da yer almaktadır [6, 7, 8, 9]. Ancak en stratejik sektör olan tarımsal üretimde devamlılığı sağlamak, en azından olumsuz etkiyi en aza indirgeyebilmek adına bu tür istek veya talepler için bir takım kanuni düzenlemeler yapılmıştır [1]. Şehirlerin zaman içerisinde ortaya çıkan birtakım ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla “kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı” olarak ilan edilen mera, yaylak ve kışlaklardaki tahsis amacı değişikliği işlemleri, Tarım ve Orman Bakanlığı’nın takibinde yürütülmektedir. Tahsis amacı değişikliği sürecinde, oluşabilecek kamu zararının önlenmesi için, öncelikle kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı olarak ilan edilmesi düşünülen alanın 1/5000 ölçekli haritası ile Mera Komisyonu’na başvurularak uygun görüş alınmaktadır. Çalışma Mera Kanunu’nun 14/1 ve Mera Yönetmeliği’nin 8. maddesi genel hükümleri dikkate alınarak yapılmaktadır [6, 7]. Buna göre Mera durumu ve sınıfı “Çok iyi” ve “İyi” olan mera yaylak ve kışlaklarda tahsis amacı değişikliği yapılmadığından kentsel gelişim için kullanıma açılmamaktadır. Süreç tamamlanıp Mera Komisyonu’nun uygun gördüğü değişiklik istemi daha sonra Tarım ve Orman Bakanlığı’nın onayına sunulmaktadır. Bu çalışma ile, Atakum ilçesi Sarıtaş mahallesi 467 ve 567 numaralı mera parsellerinin, Mera Yönetmeliği’nin 6/c maddesi gereğince mera durumu sınıfının belirlenerek, kentsel dönüşüm ve gelişim sebepli tahsis amacı değişikliği isteminin hukuka uyarlığı araştırılmıştır.

Materyal ve Yöntem

Samsun ili, Atakum ilçesinin 2009 ve 2022 yıllarına ait uydu görüntüleri Şekil 1 ve Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 1 Atakum ilçesinin 2009 yılına ait genel görüntüsü

Figure 1 General view of Atakum district in 2009

Şekil 2 Atakum ilçesinin 2022 yılına ait genel görüntüsü

Figure 2 General view of Atakum district in 2022

Tahsis amacı değişikliği istenilen Atakum ilçesi, Sarıtaş mahallesine ait 467 (Enlem: 41° 18' 59.04" Boylam: 36° 10' 53.40") ve 567 numaralı (Enlem: 41° 18' 55.08" Boylam: 36° 10' 33.60") mera parselleri sırasıyla 327.8 ve 31.6 da'lık alandan oluşmaktadır (Şekil 3). Çalışılan alanın uzun yıllar ortalaması (1929-2021) yıllık yağış miktarı 717.9 mm, ortalama sıcaklık 14.7 °C ve yağışlı gün sayısı 117.6 gündür [11].

Şekil 3 Tahsis amacı değişikliği istenilen Sarıtaş mahallesi mera parsellerinin görüntüsü

Figure 3 Image of Sarıtaş neighborhood rangeland parcels for which the allocation purpose change is requested

Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ile Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü arasında imzalanan protokol gereği; Samsun İl Tarım Orman Müdürlüğü'nün 24.08.2020 tarih ve 2353594 sayılı yazısı ile Mera Kanunu'nun 14/d maddesi gereği Sarıtaş mahallesinin kullanımına tahsis edilen meranın, mera vasfı kaldırılarak hazine adına tescil edilmesi talebine istinaden bu çalışma yürütülmüştür. Söz konusu mera parsellerinde bulunan bitki türlerinin teşhis edilerek mera durum sınıfının

belirlenmesi için 16.05.2022 tarihinde Samsun ili, Atakum ilçesi, Sarıtaş mahallesinde taşınmaz numarası 3189557 olan 467 ve taşınmaz numarası 3189558 olan 567 numaralı mera parsellerinde vejetasyon etüdü yapılmıştır (Şekil 3).

Mera alanının koordinat ve rakım ölçümleri “South S82 Plus” GPS ile yapılmış ve elde edilen veriler QGis 3.16.8 programı ile değerlendirilerek harita çıktıları oluşturulmuştur (Şekil 3). Alanın eğim, yükseklik ve mesafe ölçümleri ise “Leica DISTO D810” lazer metresi ile yapılmıştır. Arazide yapılan etüt çalışmaları ile toprak yüzeyinin bitki ile kaplılık durumu ve bitki örtüsünü oluşturan türler belirlenmiştir. Mera parsellerinin vejetasyonlarındaki bitki türleri, hâkim bitkilerin çiçeklenme evresine ulaştığı Mayıs ayının ikinci yarısında, “Gözle tahmin metodu” ile “yaprak alanı” esasına göre belirlenmiştir [12, 13].

Mera alanındaki bitkilerin teşhisinde [14, 15]’in vermiş olduğu bilgilerden faydalanılmıştır. Her bir bitki türüne ait veriler, vejetasyonda yer alan toplam bitki sayısına oranlanmak suretiyle türlerin botanik kompozisyondaki oranları hesaplanmıştır. Vejetasyonda teşhis edilen bitki türleri; azalıcı, çoğalıcı ve istilacılar olmak üzere sınıflandırılmışlardır. Alanın “mera durumu” sınıflaması, azalıcıların tamamı, çoğalıcıların ise % 20’si dikkate alınarak [16, 17] ve Mera yönetmeliğinin, Uygulama Esaslarını düzenleyen 2. Bölüm (Uygulama normları)’ün 6/c. maddesindeki kriterlere [7] göre yapılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1 Vejetasyonda yer alan azalıcı ve çoğalıcı bitki türlerinin oranlarına göre mera durumu sınıfı

Table 1 Rangeland condition class according to the ratio of decreasing and increasing plant species in the vegetation

Azalıcı + çoğalıcı bitki türlerinin oranı (%)	Mera durumu
76-100	Çok İyi
51-75	İyi
26-50	Orta
0-25	Zayıf

Çalışılan meranın eğimi, düz (% 0-2), hafif eğimli (% 3-6), orta eğimli (% 7-12), dik eğimli (% 13- 20), çok dik eğimli (% 21-30), sarp eğimli (%30-45) ve çok sarp eğimli (46+) cetveline göre olarak sınıflandırılmıştır [18].

Bulgular ve Tartışma

Mera lokasyon bulguları

Tahsis amacı değişikliği istenilen mera parselleri 41°18'55.08" - 41°18'59.04" kuzey paralelleri ile 36°10'33.60"-36°10'53.40" doğu boylamları arasında ve yaklaşık 253 metre rakımda yer aldığı belirlenmiştir (Şekil 3).

Çalışılan 467 ve 567 no'lu parseller, Sarıtaş mahallesi 0.55 km, Atakum ilçe merkezine ise 6.6 km uzaklıktadır. 467 no'lu parsel % 3 ile % 15 arasında değişen eğim ve 235 m rakımda, 567 no'lu parsel ise % 5 ile % 35 arasında değişen eğim dereceleriyle dalgalı bir yüzeye sahip olup 229 m rakım değerine sahiptir. Mahallenin küçükbaş hayvan varlığının rahatlıkla otlayabilmeleri için her iki mera parselinin eğim derecelerinin uygun olduğu, sığırlar için ise 467 numaralı parselin uygun fakat 567 numaralı parselin faydalanmayı kısıtlayacak derecede fazla meyilli olduğu söylenilebilir [19, 20]. Bilindiği üzere sığırlar % 10 koyunlar ise % 45 eğim derecesine kadar olan mera alanlarından sorunsuz bir şekilde faydalanabilmektedir [1]

Mera Bitki Türleri ve Mera Durumu Sınıfı Bulguları

Diğer çalılar yanında vejetasyonda keçilerin severek otladığı *Rubus* türlerinin olması merada keçi varlığının yeterli olmadığı ve vejetasyonda bitki süksesyonunun aktif olarak devam ettiğini göstermektedir. Alanın ormana dönüşmesinin engellenmesi ve mera olarak kalabilmesi için keçi varlığının mevcudiyeti zorunlu görünmektedir (Tablo 2). Mera parsellerinin vejetasyonunda yer alan bitki türleri Tablo 2 ve 3'te verilmiştir.

Vejetasyon etüdü verileri ve bu verilerden yapılan hesaplama göre; mera durumu sınıfı 467 ve 567 numaralı parsellerde sırası ile % 59.14 ve % 42.48 ile "İyi" ve "Orta" sınıfta yer almıştır [7,16]. Parsellerin vejetasyonlarında yer alan bitki türlerinin aynı sırayla % 40.86 ve % 57.52'sini istilacı türler oluşturmuştur. Meranın 467 numaralı parselinde teşhis edilen azalıcı bitki türleri içerisinde en fazla oranda bulunan yem bitkileri % 7.35 ve % 7.25'lik oranlarla sırasıyla *Poa pratensis* ve *Lotus corniculatus*'tur. Bitki türleri içerisinde ortama en iyi adapte olabilen çoğalıcı tür ise % 8.00'lik oranla *Cynodon dactylon* ve % 5.22'lik oran ile *Plantago lanceolata*'dır. Meranın 567 numaralı parselinde teşhis edilen bitki türleri içerisinde en fazla oranda bulunan azalıcı yem bitkileri % 17.60 ve % 5.63'lük oranlarla sırasıyla *Trifolium fragiferum* ve *Lotus corniculatus*'tur. Bu parseldeki bitki türleri içerisinde yer alan çoğalıcı iki tür olan *Cynodon dactylon* ve *Carex acuta*'nın oranları sırasıyla % 9.00 ve % 2.22'dir.

Tablo 2 467 numaralı mera parselinin vejetasyonunu oluşturan azalıcı, çoğalıcı ve istilacı bitki türlerinin oranları (%)

Table 2 Proportions of decrease, increaser and invaders plant species forming the vegetation of the rangeland parcel number 467 (%)

Azalıcı Bitki Türleri (%)			
<i>Poa pratensis</i>	7.35	<i>Trifolium repens</i>	4.21
<i>Lotus corniculatus</i>	7.25	<i>Trifolium hybridum</i>	3.32
<i>Sanguisorba minor</i>	6.27	<i>Lolium perenne</i>	3.22
<i>Lotus aegaeus</i>	5.92	<i>Dactylis glomerata</i>	2.90
<i>Onobrychis armena</i>	4.27		
Toplam			44.71
Çoğalıcı Bitki Türleri (%)			
<i>Cynodon dactylon</i>	8.00	<i>Carex acuta</i>	1.21
<i>Plantago lanceolata</i>	5.22		
Toplam			14.43
Azalıcı + Çoğalıcı Tür Toplamı			59.14
İstilacı Otsu Bitki Türleri (%)			
<i>Bromus tectorum</i>	6.90	<i>Linum flavum</i>	0.90
<i>Taraxacum officinale</i>	6.00	<i>Globularia orientalis</i>	0.75
		<i>Tanacetum</i>	
<i>Bellis perennis</i>	2.50	<i>abrotanifolium</i>	0.70
<i>Medicago lupulina</i>	2.70	<i>Datura stramonium</i>	0.70
<i>Trifolium resupinatum</i>	2.00	<i>Centaurea iberica</i>	0.70
<i>Alopecurus myosuroides</i>	2.00	<i>Plantago lagopus</i>	0.50
<i>Filipendula vulgaris</i>	2.00	<i>Dactylorhiza urvilleana</i>	0.50
<i>Eryngium campestre</i>	1.30	<i>Lathyrus annuus</i>	0.20
<i>Verbascum</i>			
<i>cheiranthifolium</i>	1.20	<i>Trifolium meneghinianum</i>	0.19
<i>Muscari armaniicum</i>	1.02	<i>Anagallis arvensis</i>	0.10
Toplam			32.86
İstilacı Çalı-Ağaç Bitki Türleri (%)			
<i>Paliurus spina-christi</i>	4.70	<i>Crataegus monogyna</i>	0.48
<i>Rubus discolor</i>	1.30	<i>Carpinus betulus</i>	0.30
<i>Buxus sempervirens</i>	1.02	<i>Crataegus aronia</i>	0.20
Toplam			8.00
Otsu ve Çalı-Ağaç İstilacıların Toplamı			40.86
Genel Toplam			100.0

Mera parsellerinde tespit edilen azalıcı bitki türleri olan *Lotus corniculatus*, *Trifolium fragiferum*, *Trifolium repens*, *Trifolium hybridum*, *Medicago sativa*, *Poa pratensis*, *Lolium perenne*, *Dactylis glomerata* ve *Sanguisorba minor* bu bölgenin ekolojik şartlarına uyum sağlayarak botanik kompozisyonda varlıklarını devam ettirebilmişlerdir.

Adı geçen türler, Sarıtaş mahallesinde hayvancılık yapan işletmeler için suni mera tesisi karışımlarında öncelikle tercih edilebilecek yem bitkisi türleri olarak önerilebilir.

Tablo 3 567 numaralı mera parselinin vejetasyonunu oluşturan azalıcı, çoğalıcı ve istilacı bitki türlerinin oranları (%)

Table 3 Proportions of decrease, increaser and invaders plant species forming the vegetation of the rangeland parcel number 467 (%)

Azalıcı Bitki Türleri (%)			
<i>Trifolium fragiferum</i>	17.60	<i>Trifolium physodes</i>	1.84
<i>Lotus corniculatus</i>	5.63	<i>Medicago sativa</i>	1.46
<i>Lotus tenuis</i>	4.75		
Toplam			31.28
Çoğalıcı Bitki Türleri (%)			
<i>Cynodon dactylon</i>	9.00	<i>Carex acuta</i>	2.20
Toplam			11.20
Azalıcı + Çoğalıcı Tür Toplamı			42.48
İstilacı Otsu Bitki Türleri (%)			
<i>Verbascum cheiranthifolium</i>	4.94	<i>Galium aparine</i>	1.89
<i>Trifolium resupinatum</i>	4.81	<i>Eryngium bithynicum</i>	1.17
<i>Ranunculus arvensis</i>	4.19	<i>Eryngium billardieri</i>	1.15
<i>Poa annua</i>	3.87	<i>Taraxacum aleppicum</i>	1.15
<i>Bellis perennis</i>	3.82	<i>Dipsacus laciniatus</i>	0.97
<i>Bromus distachyon</i>	2.86	<i>Medicago minima</i>	0.97
<i>Anagallis arvensis</i>	1.97	<i>Anthemis cretica</i>	0.97
<i>Eryngium campestre</i>	1.95	<i>Brassica nigra</i>	0.49
<i>Galium aparine</i>	1.95		
Toplam			31.62
İstilacı Çalı-Ağaç Bitki Türleri (%)			
<i>Carpinus betulus</i>	4.19	<i>Crataegus monogyna</i>	1.25
<i>Quercus cerris</i>	5.71	<i>Crataegus aronia</i>	1.15
<i>Salix alba</i>	3.16	<i>Rubus discolor</i>	0.97
<i>Rosa canina</i>	1.97		
Toplam			25.90
Otsu ve Çalı-Ağaç İstilacıların Toplamı			57.52
Genel Toplam			100.0

Çalışılan meraların yer aldığı bölgenin iklim değerlerinin özellikle de yağış değerlerinin ülkemiz geneline göre daha yüksek ve yıl içerisindeki dağılımı da daha geniş bir periyoda yayılmıştır [11]. Bu sebeple, vejetasyonda yer alan bazı bitki türleri çeşitli nedenlerle vejetasyondan çekilse bile bunların yerlerini gerek otsu gerekse çalı-ağaç türü bitkilerin

doldurulmuş olduğu görünmektedir. Bu da toprak yüzeyinin tamamının bitki örtüsü tarafından örtüldüğünü ve alanda erozyon riski olmadığını ifade etmektedir.

Sarıtaş mahallesinin mera parsellerinin bitki kaliteleri ve dolayısıyla mera durumu sınıfı Karadeniz Bölgesi'nin geneli dikkate alındığında ortalamanın üzerindedir. Bölge'de daha önceki tarihlerde yürütülen birçok mera çalışmasında; düşük verimliliğe sahip, hayvanlar tarafından lezzetsiz/kaba bulunduğu veya dikenli organlara sahip olduğu için otlanılmayan ya da hayvanlarda çeşitli sağlık problemlerine yol açabilen otsu veya çalimsı yapıya sahip istilacı türlerin bitki örtüsünün çoğunluğunu oluşturdukları bildirilmiştir [21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29]. Tarım Bakanlığı'nın Bölge için belirlediği ve genel olarak Nisan ayı içerisinde başlayarak müteakip 6 ay süreli otlatma periyodu ve üretilen ot miktarından hareketle meralarda otlatılması gereken hayvan sayısını ifade eden "otlatma kapasitesi" dikkate alınmadan yapılan otlatma, bu durumun en önemli sebepleridir. Ayrıca vejetasyon tipine uygun olmayan hayvan türleri ve manda, sığır, koyun, keçi gibi yaygın olarak yetiştiriciliği yapılan hayvan çeşitliliğinin azaltılarak sadece sığıra dayalı otlatma düzeni bunun en başta gelen sebeplerden olduğu birçok çalışmada ifade edilmiştir [30, 31, 32, 33, 34, 35, 36]. Diğer yandan bitkisel gelişim için meranın aldığı yıllık yağış miktarının nispeten tatmin edici miktarlarda olması, ekosistemdeki süksesyonel dönüşümün daha hızlı gerçekleşmesine bu da ortamda çalı-ağaç türlerinin vejetasyondaki varlığının gittikçe artmasına neden olmuştur. Esasen özellikle Karadeniz Bölgesi'ndeki meraların çalı-ağaç türleri ile istila edilmeleri sürecinin altında yatan en büyük sebep, diğer ekolojik faktörlere ilave olarak otlayan hayvan türlerinin mevcut profilidir. Tabiatın çeşitlilik üzerine kurulan ekolojik yapısı, insan eliyle sadece büyükbaş hayvana, onun da ezici çoğunluğunu sığırların oluşturduğu bir profile evrilmesidir. Sarıtaş mahallesindeki 461 adet sığır, 2 manda ve 247 koyun varlığı mevcuttur [37]. Buna karşılık merada görülmeye başlayan çalı-ağaç türü bitkileri otlayarak onların çoğalmasını sınırlandırarak mera sürdürülebilirliğinin garantisi olan ve bu bitkileri et ve süt gibi hayvansal ürünlere dönüştürmek suretiyle katma değer sağlayabilen keçilerin olmaması, gelecekte bu alanın süksesyon temelli ormanlaşmaya evrilerek otlak alanı niteliğini kaybetme ihtimaline açık olduğunun ve dolayısıyla mera durumu değerinde azalma olabileceğinin bir göstergesidir [27, 32].

Mera Kanunu'nun 14/1 (Ek: 10/09/2014-6552/112 md.) maddesi ve Değişik 4. fıkra: 26/3/2008-5751/3 maddesine göre, "Mera durum sınıfı"nın "İyi" olduğu 467 numaralı

parselin “Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı olarak kullanılmak üzere tahsis amacının değiştirilmesi” hususuna kapalı olduğu, ancak “Orta” olan 567 numaralı parselin açık olduğu anlamına gelmektedir [6, 7]. Ancak Samsun’un Vezirköprü ilçesi, Doyran ve Kızılcaören mera alanlarında Samsun Büyükşehir Belediyesi’nin istemiş olduğu tahsis amacı değişikliği mera durum sınıfı raporuna binaen Mera Komisyonu tarafından uygun bulursa ve Valilik Makamı tarafından “Olur” olsa bile, 2018/8 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi [1] kapsamında izin alınmak üzere Tarım ve Orman Bakanlığı’na bildirilen “Karar” uygun görülmemiştir. Eğer ki böyle bir süreç yaşanmayıp 567 numaralı parsel için tahsis amacı değişikliği uygun görülür ise, Mera Kanunu’nun 30/e maddesi gereği, mera alanının Mera Komisyonu’nca belirlenen 20 yıllık ot geliri, Belediye tarafından İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü hesabına yatırılmalıdır. Ot bedelinin yatırılmasından sonraki 2 yıllık süre zarfında alanın kesinleşmiş uygulama imar planı Komisyona sunulması gerekmektedir. Aksi takdirde tahsis amacı değişikliği iptal edilecektir. Hazırlanan imar planlarının tahsis amacı değişikliğine uygun olarak kesinleşmesi durumunda, mera alanının Hazine adına tescilinden sonra Samsun Belediyesi’ne tahsisi sağlanabilir [7]. Diğer yandan 467 numaralı parselde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı olarak tahsis amacı değişikliği yapılamasa da 4342 sayılı Mera Kanunu’nun 14. maddesi değişik dördüncü fıkrası; (a bendi) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı’nın talebi üzerine, 3213 sayılı Maden Kanunu ve 6326 sayılı Petrol Kanunu hükümlerine göre, arama faaliyetleri sonunda rezervi belirlenen maden ve petrol çalışmaları için zaruri olan, (f bendi) Ülke güvenliği ve olağanüstü hal durumlarında, (g bendi) Doğal afet bölgesinde yerleşim yeri için ihtiyaç duyulan, (ğ bendi) Enerji piyasası düzenleme kurumunun talebi üzerine, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, 4646 sayılı Doğalgaz Piyasası Kanunu ve 5015 sayılı petrol piyasası Kanunu hükümlerine göre, petrol iletim faaliyetleri ile elektrik ve doğalgaz piyasası faaliyetleri için gerekli bulunan ve (h bendi) Jeotermal kaynaklı teknolojik seralar için ihtiyaç duyulması halinde bu parsel de ilgili müdürlüğün talebi, komisyon ve defterdarlığın uygun görüşü üzerine, valilikçe tahsis amacı değiştirilebilir ve tescili Hazine adına yapılabilir.

Sonuç

Sarıtaş köyünün “Mera durum sınıfı” “İyi” olan 467 numaralı mera parselinde tahsis amacı değişikliğinin mümkün olmadığı, “Orta” sınıfta yer alan 567 numaralı parselinde ise Mera Komisyonu tarafından alınacak “Karar”, Valilik Makamı’nın “Olur”u ve

Cumhurbaşkanlığı Genelgesi kapsamında oluşturulacak komisyon izni ile “Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı” çalışmaları yapılması amacıyla “tahsis amacı değişikliği” yapılabileceği anlaşılmıştır. Diğer yandan tahsis amacı değişiklikleri yapılarak özellikle son on yılda azalan mera alanları sebebiyle, ilave kaba yem ihtiyacının ne kadar olduğu ve telafisi konusunda neler yapılması gerekliliği hakkında bir gelecek vizyonu oluşturabilmek amacıyla ilgili kurumların ciddi bir envanter çalışması yapması faydalı olacaktır.

Acknowledgments / Teşekkürler

Verilerin elde edilmesindeki destekleri için Samsun İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Çayır Mera ve Yem Bitkileri Şube Müdürlüğü personelleri; Müdür V. Namık AKGÜL, Ziraat Mühendisleri Hakan UZUN, Nuri DEMİRCİ, Bayram AY ve Mehmet YOLCU'ya teşekkür ederiz.

Samsun Provincial Directorate of Agriculture and Forestry, Meadows, Pasture and Forage Crops Branch Office personnel for their support in obtaining the data; We thank the Director V. Namık AKGÜL, Agricultural Engineers Hakan UZUN, Nuri DEMİRCİ, Bayram AY and Mehmet YOLCU.

Funding / Fon desteği

The author did not receive any support from any organization for the submitted work.

Yazarlar bu çalışma için herhangi bir kuruluştan destek almamıştır.

Data Availability statement / Veri Kullanılabilirliği bildirim

The author confirms that the data supporting this study are cited in the article.

Yazarlar, bu çalışmayı destekleyen verilere makalede atıfta bulunulduğunu onaylamaktadır.

Compliance with ethical standards / Etik standartlara uyum

Conflict of interest / Çıkar çatışması

The authors declare no conflict of interest.

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir.

Ethical standards / Etik standartlar

The study was conducted based on the ethical standards.

Çalışma etik standartlara uygundur.

Authors' contributions / Yazar katkıları

Makalede adı geçen tüm yazarlar makaleye eşit oranda katkı yapmışlardır. Tüm yazarlar makaleyi incelemiş ve onaylamışlardır.

All authors mentioned in the article contributed equally to the article. All authors have reviewed and approved the article.

Kaynaklar

1. Uzuneminoğlu, H., Şehirlerin alan bakımından gelişmesi ve Samsun örneği. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2015. 8(1): p. 273-290.
2. Akbal, F., Mutlu, A., and S.C. Beritan, Samsun ili çevre ve şehircilik eylem planı (2018-2023). Orta Karadeniz kalkınma Ajansı, 2023. p. 103, Samsun.
3. Uzun, A., and Y. Demir, Kentsel saçaklanmanın tarım alanlarına yayılımının uydu görüntüleri yardımıyla belirlenmesi: Samsun örneği. Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi, 2016. 31 (3): p. 408-416.

4. Çelik, İ., Samsun İktisadi Rapor. Samsun Ticaret ve Sanayi Odası, 2022. 1. Baskı. p. 474. Samsun
5. Anonim., 31.Aralık.2021 Tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları. İlçelere Göre İl/İlçe Merkezleri ile Belde/Köy Nüfusları. http://www.tuik.gov.tr>duyuru>favori_raporlar.XLS (Erişim tarihi: 03.04.2023)
6. Anonim., Mera Kanunu. Resmî Gazete Tarih: 28/2/1998, Sayı: 23272, 1998a. Tertip: 5, Cilt: 38, Kanun Numarası:4342, Kabul Tarihi: 25/2/1998. <URL:https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4342.pdf> (Erişim tarihi: 02.08.2021).
7. Anonim., Mera Yönetmeliği. Resmî Gazete Tarihi: 31.07.1998, Resmî Gazete Sayısı: 23419. T.C. CumhurbaşkanlığınaMevzuataBilgiSistemi.a1998b.ahttps://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5057&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5 (Erişim tarihi: 01.08.2021).
8. Uzun, Ö.F., and F. Alay, Meralarda kentsel dönüşüm ve gelişim amaçlı tahsis amacı değişikliği talebinin değerlendirilmesi: Doğan ve Kızılcaören meraları örneği. Journal of Life Sciences and Biotechnology. 2022, 5(3):p. 602-610.
9. Uzun, Ö.F., H.B. Dönmez, and F. Uzun, Meralarda kentsel dönüşüm ve gelişim amaçlı tahsis amacı değişikliği talebinin mevzuata uygunluk değerlendirmesi: Kamalı köyü merası örneği. International Korkut Ata Scientific Researches Conference, 2022. 28 - 30 Haziran, Osmaniye, Türkiye, 1, p. 744-749
10. Anonim., 2018/8 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi. 2018b. 12 Eylül 2018 Tarihli ve 30533 Sayılı Resmî Gazete (Mevzuat). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/CumhurbaşkanlığıGenelgeleri/20180912-8.pdf>
11. Anonim., İllere ait mevsim normalleri. Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2022. <https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=SAMSUN> (Erişim tarihi: 07.10.2022)
12. Aydın, İ., and F. Uzun, Çayır-Mera Amenajmanı ve Islahı. 2002. Ders Kitabı No: 9, Ziraat Fak. Basımevi, Samsun, p. 313.
13. Koç, A., and Ş. Çakal, Comparison of some rangeland canopy coverage methods. İn: International Soil Congress Natural Resource Management for Sustainable Development, 2004. 7-10 June, Erzurum, Turkey, p. 41-45.
14. Davis, P.H., Flora of Turkey and East Aegean Islands. 1970. University Press, Edinburg, UK, 3: p. 518-531.
15. Serin, Y., Türkiye'nin Çayır ve Mera Bitkileri. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, 2008. Ankara, p. 486.
16. Koç, A., A. Gökkuş, and M. Altın, Mera durumu tespitinde dünyada yaygın olarak kullanılan yöntemlerin mukayesesi ve Türkiye için bir öneri. Türkiye 5. Tarla Bitkileri Kongresi, 2003. 13-17 Ekim, Diyarbakır, Türkiye, p. 36-42.
17. Holechek, J. L., R.D. Pieper, and Herbel, C.H, Range Management: Principles and Practices (6th Edition). 2010. Prentice Hall, one Lake Street, Upper Saddle River, Amsterdam, Netherland.
18. Anonim., Toprak ve arazi sınıflaması standartları teknik talimatı. 2005b. URL: http://www.tarim.gov.tr/Belgeler/Mevzuat/Talimatlar/ToprakAraziSiniflamasiStandartlariTeknikTalimatıveİlgiliMevzuat_yeni.pdf (Erişim tarihi: 28.07.2021).
19. Farazmand, A., et al., Determining the factors affecting rangeland suitability for livestock and wildlife grazing. Applied Ecology & Environmental Research, 2019. 17(1): p. 317-329.
20. Lyons, R.K., and R.V. Machen, Livestock grazing distribution: considerations and management. Texas Farmer Collection, 2002. URL: <https://hdl.handle.net/1969.1/87089> (Erişim tarihi: 08.06.2021)
21. Aydın, İ., and F. Uzun, Lâdik ilçesi Salur köyü merasında farklı ıslah metotlarının ot verimi ve botanik kompozisyon üzerine etkileri. Turkish Journal of Agricultural and Forestry, 2000. 24(2): p. 301-307.
22. Uzun, F., Ontogenetic changes in hypericin content of some Hypericum species in natural pastureland of Turkey. Bangladesh Journal of Botany, 2009. 38(1): p. 13-17.

23. Uzun, F., A.V. Garipoğlu, and D. Algan, Meralarımızda görülen sarı peygamber çiçeği (*Centaurea solstitialis* L.)'nin bitkisel özellikleri ve kontrolü. *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi*, 2010. 25(3): p. 213-222.
24. Dönmez, B., and F. Uzun, Meralarımızda görülen sütleğen türlerinin (*Euphorbia* sp.) bitkisel özellikleri ve kontrolü. *Türkiye 10. Tarla Bitkileri Kongresi*, 2013. 10-13 Eylül, Konya. p. 254-259
25. Uzun, F., A.V. Garipoğlu, and H. B. Dönmez, Mera yabancı otlarının kontrolünde keçilerin kullanımı. *Uluslararası Tarım ve Yaban Hayatı Bilimleri Dergisi*, 2015. 1(1): p. 40-50.
26. Alay, F., et al., Uzun süreli serbest otlatmanın doğal meralar üzerine etkileri (Effects of long-term free grazing on natural rangelands). *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2016. 33(1): p. 116-124.
27. İspirli, K., et al., Doğal meralardaki vejetasyon örtüsü ve yapısı üzerine otlatma ve topoğrafyanın etkisi (Impacts of livestock grazing and topography on vegetation cover and structure in natural rangelands). *Türkiye Tarımsal Araştırmalar Dergisi*, 2016. 3: p. 14-22.
28. Şahinoğlu, O., and F. Uzun, Taban mera ıslahında farklı metotların etkinliği: I. Agronomik özellikler. *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi*, 2016. 31(3): p. 423-432.
29. Uzun, F., F. Alay, and K. İspirli, Bartın ili meralarının bazı özellikleri. *Türkiye Tarımsal Araştırmalar Dergisi*. 2016a. 3(2): p. 173-184.
30. Uzun, F., et al., The rates of desirable grazing plant species in rangelands: effect of different animal species and grazing pressures. *Ecosystem services and socio-economic benefits of Mediterranean grasslands*. Ed. A. Kyriazopoulos, A. Lopez-Francos, C. Porqueddu, P. Sklavou. *Options Mediterraneennes, Series A*, 2016b. No: 114, p. 83-86.
31. Uzun, F., F. Alay, and K. İspirli, Rangeland characteristic of open for grazing area for long years of West Black Sea Region. I. *International Agricultural Science Congress*, 2018. 9-12 May, Van, Türkiye. p. 295
32. Uzun, F., and N. Ocak, Some vegetation characteristics of rangelands subjected to different grazing pressures with single-or multi-species of animals for a long time (A case of Zonguldak province, Turkey). *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi*, 2019. 34(3): p. 360-370.
33. İspirli, K., et al., Orta ve Batı Karadeniz Bölgesi mera ıslah çalışmalarının etkinliğinin belirlenmesi. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü. *Entegre Proje Sonuç Raporu*. 2021a. TAGEM/TBAD/B/19/A7/P7/2128.
34. İspirli, K., F. Uzun, and Ö.F. Uzun, Aşdağul beldesi merası için tahsis amacı değişikliği talebinin mevzuata uygunluk değerlendirilmesi. *ISPEC 7th International Conference on Agriculture, Animal Sciences and Rural Development*, 2021b. 18-19 September, Muş, Turkey. p. 631-644
35. İspirli, K., et al., Nemli-mezotermal iklim kuşağında yer alan Hasanlar köyü mera ıslahı çalışmalarının etkinliğinin belirlenmesi. *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi*, 2022. 37(3): p. 487-504.
36. Uzun F., K. İspirli and Ö.F. Uzun, Meralarda tahsis amacı değişikliği talebinin mevzuata uygunluk değerlendirmesi: Kayı köyü merası örneği, Çorum, Türkiye. *Black Sea Journal of Engineering and Science*, 2022. 5(1): p. 1-6.
37. Anonim., Hayvan Ara. TC. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2018a. <https://hbsapp.tarbil.gov.tr/Modüles/TURKVET/Pages/Animal/CM/BSearchAnimal.aspx>